

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Założenia metodologii przewidywania trendów innowacyjności w województwie warmińsko- mazurskim w kontekście monitoringu i ewaluacji RIS

Dokument powstał na zlecenie:

Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Jacek Szlachta

Wojciech Dziemianowicz

GEOPROFIT

Warszawa, 2010 r.

1. POTRZEBA PRZEWIDYWANIA TRENDÓW W KONTEKŚCIE MONITOROWANIA I EWALUACJI RSI

Przewidywanie trendów w kontekście monitoringu i ewaluacji traktujemy inaczej, niż typowe i pełne badania foresightowe, które realizowane są co 5-9 lat (swoim horyzontem czasowym wykraczają zwykle poza dekadę (por. *Foresight regionalny dla Dolnego Śląska*), a których realizacja wiąże się zazwyczaj z procesem aktualizacji strategii.

Przeprowadzenie procesu przewidywania trendów w cyklu corocznym wydaje się konieczne ze względu na:

- dynamiczne zmiany na arenie międzynarodowej (kryzys finansowy, polityki wyjścia z recesji itp.), a co za tym idzie potrzebę szybkiej i celowej reakcji na procesy zachodzące wewnątrz województwa warmińsko-mazurskiego (np. procesy de lokalizacyjne firm);
- harmonogram realizacji monitoringu RSI – raporty mają być opracowywane co roku;
- brak harmonogramu realizacji Planu Działań do RSI – pozwala to na szybkie dostosowywanie kolejności realizacja np. działań priorytetowych w zależności od zmieniającej się sytuacji;
- potrzebę dostarczania możliwie wielu informacji eksperckich w przypadku ewaluacji. Coraz częściej podejmuje się ewaluację on-going, zatem wiedza zdobyta w trakcie dyskusji nad trendami może wesprzeć szczególnie ten typ oceny.

Te przykładowe fakty wyraźnie wskazują, że dyskusja nad zmieniającym się otoczeniem i odniesienie się do tych zmian przez pryzmat innowacyjności województwa warmińsko-mazurskiego, może przyczynić się do zwiększenia efektywności całej polityki wewnątrzregionalnej.

Głównym celem prezentowanych założeń metodologii przewidywania trendów jest wsparcie działania samorządu wojewódzkiego w celu przeprowadzenia procesu pozyskiwania wiedzy eksperckiej dotyczącej zmian w otoczeniu regionu pod kątem RSI Warmii i Mazur.

Z kolei wiedza ta potrzebna jest do **formułowania odpowiednich wniosków w procesie programowania działań** oraz **bieżących ocen realizacji RSI**.

2. UKŁAD INSTYTUCJONALNY

W realizację procesu przewidywania trendów innowacyjności w regionie powinny być zaangażowane następujące podmioty:

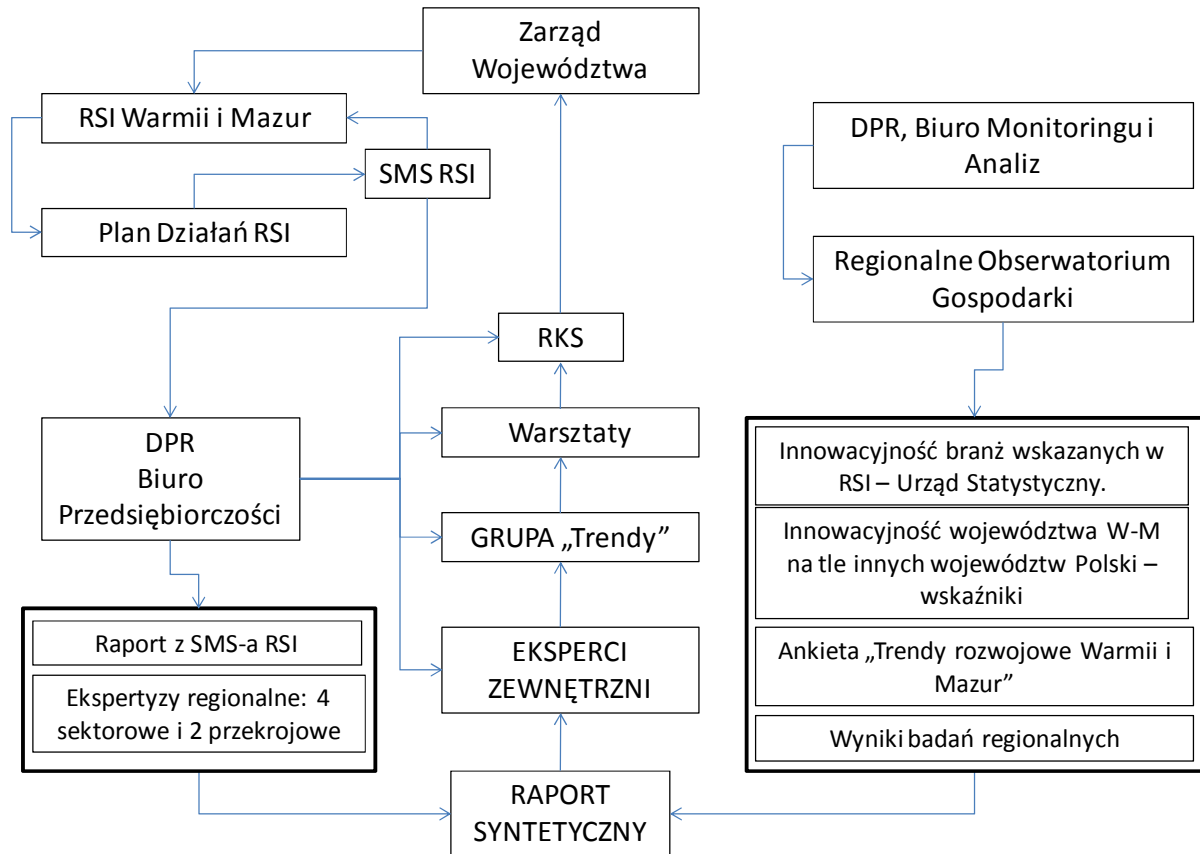
- Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Departament Polityki Regionalnej, Biuro Monitoringu i Analiz (w nim Regionalne Obserwatorium Gospodarki) oraz Biuro Przedsiębiorczości;
- przedstawiciele 3 głównych miast w województwie;
- uczelnie wyższe;
- instytucje otoczenia biznesu;
- podmioty sektora B+R;
- firmy prywatne.

Schemat obejmujący wszystkie instytucje zaangażowane w proces przewidywania zmian obejmuje również inne podmioty, jak: Regionalny Komitet Sterujący ds. Regionalnej Strategii Innowacyjności Województwa Warmińsko – Mazurskiego oraz Urząd Statystyczny w Olsztynie (rysunek poniżej).

Bezpośrednio w proces przewidywania trendów zaangażowanych będzie ok. 40 osób, wśród których należy wymienić:

- **5 ekspertów** z sektora badań i rozwoju z instytucji zlokalizowanych na terenie województwa (eksperci regionalni);
- **10 przedstawicieli** uczelni wyższych województwa – przedstawiciele najważniejszych wydziałów (instytutów);
- **5 przedstawicieli** instytucji otoczenia biznesowego, w tym transferu technologii;
- **6 przedstawicieli administracji publicznej** w regionie na poziomie wojewódzkim i lokalnym – z pewnością powinni to być przedstawiciele departamentów Urzędu Marszałkowskiego oraz trzech głównych ośrodków regionalnych, łącznie ok. 6 osób;
- **10 reprezentantów** najważniejszych podmiotów gospodarczych w regionie, w tym z udziałem kapitału zagranicznego – można przyjąć, że pomimo dużych problemów, jakie napotykanie są w relacjach z dużymi podmiotami, należy starać się zapraszać do współpracy przedstawicieli właśnie takich firm. Ponadto – w kooperacji z Centrum Innowacji i Transferu Technologii – konieczne jest zaproszenie do współpracy przedstawicieli małych i innowacyjnych podmiotów gospodarczych.
- **2 ekspertów zewnętrznych** (spoza regionu) rekomendowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwo Gospodarki;

- **2 ekspertów zewnętrznych** (spoza regionu) z wybranych województw, w których realizowane są działania w ramach RIS zbliżone do celów w RIS Warmii i Mazur.

Prace nad przewidywaniem trendów są ściśle powiązane z monitoringiem RSI, ponieważ jednym ze źródeł informacji będą reporty z SMS-a, zaś wyniki przewidywania trendów będą służyły w zestawieniu z SMS-em ocenie realizacji RSI z dany rok.

3. ETAPY PROCESU PRZEWIDYWANIA TRENDÓW

W procesie przewidywania trendów przewiduje się następujące etapy prac:

1. Faza 1 – zlecenie przygotowania danych statystycznych US w Olsztynie, wybór ekspertów i opracowanie warunków zamówienia. W tej fazie istotne są następujące zadania:
 - a. Zamówienie w Urzędzie Statystycznym w Olsztynie możliwie pełnego zestawu informacji (w szczególności dotyczących innowacyjności) obrazujących sytuację na Warmii i Mazurach w sektorach: **ICT, turystycznym, meblarskim, spożywym**. Sytuacja powinna być przygotowana na tle średnich krajowych. Ważne jest, by dane pozwoliły ocenić innowacyjność i konkurencyjność tych sektorów na przestrzeni kilku ostatnich lat;
 - b. **Zamówienie ekspertyz „sektorowych”** – do każdego z 4 sektorów powinien być wyłoniony ekspert, który odpowie na pytania:
 - i. Jakie są ogólnoświatowe i ogólnoeuropejskie najważniejsze trendy w danym sektorze?
 - ii. Jakie zjawiska, procesy związane z innowacjami będą odgrywały najważniejszą rolę w danym sektorze w najbliższym czasie?
 - iii. Jakie są mocne i słabe strony danego sektora na Warmii i Mazurach w kontekście tych zjawisk i procesów?
 - c. **Zamówienie dwóch ekspertyz przekrojowych** – próbujących odpowiedzieć na pytanie o pozycję województwa warmińsko-mazurskiego w zakresie: kapitału społecznego, społeczeństwa informacyjnego, jakości administracji publicznej (rządzenia) oraz potencjału w zakresie sieciowania. Obie ekspertyzy powinny dać w szczególności odpowiedź na pytanie, jakiego rodzaju trendy widoczne są w tych obszarach oraz czy i w jakim zakresie województwo warmińsko-mazurskie musi nadrabiać zaległości w stosunku do innych województw w Polsce.
 - d. **Wykonanie zestawienia wyników najważniejszych badań realizowanych w danym roku w kontekście innowacyjności Warmii i Mazur**. Zestawienie powinno zawierać najważniejsze wnioski oraz zbiór rekomendacji dotyczących RSI i Planu Działań.
 - e. **Wykonanie zestawienia statystycznych wskaźników obrazujących poziom innowacyjności Warmii i Mazur na tle innych województw**. Zestaw wskaźników powinien być oparty o wskaźniki monitorowania celów strategicznych i operacyjnych RSI (kontekstowych), ale w miarę polepszania się statystyki publicznej powinien być rozszerzany.
 - f. **Przeprowadzenie badań ankietowych wśród wybranych instytucji otoczenia biznesu i firm regionu na temat trendów rozwojowych w najbliższych latach**. Ankieta powinna mieć charakter badania jakościowego, nie ilościowego. Dlatego w gronie ankietowanych powinny być możliwie wszystkie instytucje otoczenia biznesu, które realizują działania na

rzecz innowacyjności, uczelnie – dziekani wybranych wydziałów, przedsiębiorcy z firm zaliczanych do innowacyjnych. Główny cel ankiety, to pozyskanie szerszej informacji na temat najważniejszych barier rozwoju innowacyjności w województwie i możliwości ich likwidacji.

g. **Raport skrócony z SMS-a Warmii i Mazur.** Raport powinien mieć charakter zestawienia wskaźników działań w poszczególnych celach operacyjnych.

h. **Powołanie grupy roboczej „Trendy”** – do grupy powinny być zaproszone osoby, które chcą podjąć się współpracy z samorządem by dyskutować możliwości rozwoju innowacji w regionie. W grupie tej powinny się znaleźć następujące osoby:

- i. 5 przedstawicieli sektora B+R;
- ii. 7 przedstawicieli uczelni wyższych i szkół zawodowych;
- iii. 5 przedstawicieli instytucji otoczenia biznesu;
- iv. 10 przedstawicieli innowacyjnych firm z regionu;
- v. 3 przedstawicieli największych miast w regionie;
- vi. 2 przedstawicieli Urzędu Marszałkowskiego.

2. Faza 2. **Opracowanie raportu syntetycznego.** Raport powinien mieć charakter syntezy prac z Fazy 1. Powinien być ograniczony do najważniejszych wniosków. Raport powinien również stawiać tezy dotyczące możliwości rozwoju trendów oraz barier i koniecznych działań, które należy podejmować. Raport powinien kończyć się pytaniami do ekspertów zewnętrznych.

3. Faza 3. Zamówienie ekspertyz (odpowiedzi na pytania stawiane w raporcie syntetycznym) u 4 **ekspertów zewnętrznych.** Ekspertyzy powinny koncentrować się na odpowiedziach na pytania stawiane w raporcie syntetycznym oraz oceniać możliwości osiągnięcia sukcesu przy zastosowaniu rozwiązań sugerowanych w raporcie syntetycznym. W miarę możliwości eksperci zewnętrzni powinni zwrócić uwagę (bazując na swojej wiedzy), na fakty, zjawiska, procesy niezauważone lub zdaniem eksperta niesłusznie pominięte w raporcie syntetycznym w kontekście możliwości rozwoju innowacji w województwie warmińsko-mazurskim.

4. Faza 4. **Warsztaty Grupy „Trendy”.** Tematem dwudniowych warsztatów powinna być dyskusja nad wypracowanymi materiałami – raport syntetyczny i ekspertyzy ekspertów zewnętrznych. Warsztaty powinny dać odpowiedź na następujące pytania:

- a. Które zmiany, przewidywane trendy należy uznać za najważniejsze dla polityki rozwoju innowacyjności województwa?
- b. Które bariery należy likwidować w pierwszej kolejności, by uwalniać potencjał innowacyjności w regionie?
- c. Jakie kroki należy podejmować w pierwszej kolejności w ramach realizacji Planu Działań RSI, by jak najlepiej konkurencyjnie odpowiedzieć na obserwowane i przewidywane zmiany?

- d. Czy wymagane są modyfikacje w Planie Działań w kierunku uwzględnienia trendów zaobserwowanych w trakcie procesu?
5. Faza 5. Opracowanie raportu końcowego i prezentacja wyników w trakcie posiedzenia RKS ds. RIS
 6. Faza 6. Prezentacja wniosków i rekomendacji Zarządowi Województwa .

4. HARMONOGRAM PRAC

Wyszczególnienie	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Faza 1. Pozyskiwanie danych												
Dane GUS na temat sektorów												
Ekspertyzy sektorowe												
Ekspertyzy przekrojowe												
Przegląd badań regionalnych												
Analiza wskaźnikowa												
Badania ankietowe												
Raport skrócony z SMS-a												
FAZA 2. Opracowanie Raportu syntetycznego												
Faza 3. Ekspertyzy zewnętrzne												
Faza 4. Warsztaty Grupy „Trendy”												
Faza 5. Raport końcowy i prezentacja na RKS												
Faza 6. Prezentacja wniosków i rekomendacji Zarządowi Województwa												

5. PRZEWIDYWANIE TRENDÓW W KONTEKŚCIE MONITOROWANIA I EWALUACJI RIS

Zaprezentowana propozycja prowadzenia prac w zakresie przewidywania trendów powinna w znacznym zakresie wpłynąć na proces monitorowania i ewaluacji RIS.

W przypadku monitoringu należy wymienić następujące czynniki:

- dostarczenie wiedzy zespołowi monitorującemu na temat konkurencyjności i innowacyjności gospodarki Warmii i Mazur – w szczególności branż określonych jako kluczowe;
- dostarczenie wiedzy zespołowi monitorującemu w obszarach objętych analizą trendów: kapitał społeczny, społeczeństwo informacyjne, jakości administracji publicznej (rządzenia), dostępność terytorialna oraz potencjał w zakresie sieciowania. Informacje te mogą być wykorzystane do interpretacji osiągnięć w ramach realizacji Planu działań;
- wymiana doświadczeń między zespołem monitorującym a zespołem przewidującym trendy w zakresie monitorowania RIS.

W przypadku ewaluacji, przewidywanie trendów przyczyni się do:

- bardziej wnikliwej analizy, szczególnie w ewaluacji *ex ante*, ale również w pozostałych dwóch rodzajach ewaluacji. Z pewnością wyniki przewidywania trendów powinny być wzięte pod uwagę przez ewaluatorów w trakcie formułowania wniosków dotyczących zakładanych celów, jak i oceny osiągania celów;
- ułatwienia pracy *ergo* obniżenia kosztów prowadzenia ewaluacji (również jako efekt realizacji monitoringu) – zasób informacji oparty o wiedzę wypracowaną w szerokich dyskusjach może ograniczyć potrzebę podejmowania niektórych tematów w trakcie wywiadów z przedstawicielami różnych instytucji.

Ponadto duża liczba zaangażowanych w proces przewidywania trendów osób i ich aktywny udział w pracach, powinny przyczynić się do zacieśnienia współpracy między administracją a instytucjami otoczenia biznesu, nauką i przedsiębiorcami.